

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Ratio fundamentalis explicatur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

solum ea ratione, quæ habet rationes rerum apud se
presentes &c. intelligit illa esse presentia, non
solum objective, sed etiam realiter & physicè;
cum inter presentiam objective, & realem,
nulla detur media.

Secundo, Presentialitas objectiva non est illa
quæ unumquodque est actu in seipso, aut in suo
esse, sed quæ est in intellectu; nec est sua cuius-
que presentialitas, cum non sit unumquodque
presentis objective per seipsum, sed per speciem
quæ representatur. Ergo quando D. Thomas di-
cit quod Divinus intuitus fertur ab æterno super om-
nia, prout sunt in sua presentialitate, & prout unum-
quodque eorum est actu in seipso, non loquitur de
presentia objectiva, & intentionali, sed de phy-
sica & reali.

Tertio, Si de presentialitate objectiva loque-
retur, non opus esset ad æternitatem recurrere,
quæ mensuratur Dei cognitio: nam cognitio que
mensuratur tempore, & fertur in rem realiter
absentem, habet illam objective presentem.

Quarto, D. Thomas infert omnia quæ sunt in
tempore, esse Deo ab æterno presentia: quia æter-
nitas sua simul existens, ambit totum tempus: Sed æ-
ternitas verè & realiter ambit omne tempus:
Ergo & ea quæ sunt in tempore, verè & realiter,
& non objective solum, sunt Deo presentia ab
æterno.

Denique, Cum æternitas non sit attributum
pertinens ad cognitionem, sed ad durationem,
non circulat presentiam objective, sed realem
& physicam. Ergo quando S. Thomas dicit, futu-
ra contingentia esse Deo presentia, ratione
æternitatis, non loquitur de presentia objec-
tiva, sed de physica & reali.

Præterea idem S. Doctor, pluribus aliis in lo-
cis, eandem presentiam realem futurorum con-
tingentium in æternitate, ita expressè docet, ut
nullam, nisi extortam & violentam, admittant
explicationem: ut videri potest in hac parte quæ-
st. 17. art. 3. quæst. 86. art. 4. primo contra Gent.
cap. 66. & 67. in primo sent. dist. 38. quæst. 1. art.
5. & quæst. 2. de veritate art. 12.

216. Quod autem in his locis non loquatur de præ-
sentia tantum objective, tribus argumentis con-
vincitur. Primum est, quia in his locis, ex præ-
sentialitate rerum in æternitate, negat earum
durationem realem, respectu Dei: ut videri po-
test præcipuè quæst. 2. de veritate art. 12. in cor-
pore: At ex sola presentialitate objectiva, non
potest negari futurius realis, ut constat in Pro-
phetis, qui habent objective in mente presentia
et quæ tanquam futura prænuuntiant: Ergo S.
Doctor de presentia solum objective non lo-
quitur.

217. Secundum argumentum sumitur ex eo quod
D. Thomas his locis probat futura intuitivè vi-
deri à Deo, quia divina æternitati sunt presentia:
At in hac casuali, loqui non potest de presentia
objectiva; aliàs, cum presentia objectiva in vi-
deri constat, probando ideo videri, quia sunt
presentia, idem per idem probaret, & diceret
quod ideo illa videntur à Deo, quia videntur:
quod nugatorium esset & absurdum: Ergo de-
bet intelligi de physica presentia. Consequentia
patet. Maior verò probatur ex S. Thoma quæst.
2. de veritate art. 12. ubi ait: Cum visio divina essen-
tia æternitate mensuretur, quæ est tota simul, æterni-
tatis tempus includit, nec alteri parti temporis
desert: sequitur ut quicquid in tempore geritur, non
ut futurum, sed ut presentis videatur. Ergo ex præsen-

tia futurorum ad æternitatem, colligit D. Tho-
mas illa intuitivè à Deo videri.

Eodem argumento usus est 3. contra Gent.
cap. 154. ubi sic habet: Futura contingentia soli divi-
ne cognitioni subsunt, quia ea in seipsis videt, cum sint
ei presentia, ratione sua æternitatis. Item Opusc. 2.
cap. 133. facit eandem consequentiam, & dicit,
quod Deus per certitudinem cognoscit omnia qua-
cumque per temporis decursum aguntur in sua æter-
nitate: nam æternitas sua presentialitate totum tempo-
ris decursum attingit, & ultra transcendit.

Tertium argumentum quo demonstratur D. 218.
Thomam, non solum objective & intention-
nalem, sed etiam realem & physicam, futurorum
contingentium in æternitate presentiam docu-
isse, sumitur ex 1. sent. dist. 38. quæst. unica art.
5. in corp. ubi sic habet: Cum Deus uno æterno in-
tuitu, non successivo, omnia tempora videat, omnia
contingentia in temporibus diversis, ab æterno præ-
sentialiter videt; non tantum ut absentia esse in
cognitione sua, &c. Unde cum ab æterno futura
contingentia non habeant esse in propria men-
sura, & duratione, non possunt habere aliud esse
extra divinam cognitionem, quam in ipsa æ-
ternitate.

§. IV.

Ratio fundamentalis explicatur.

219. **V**T ratio fundamentalis nostræ conclusionis,
quæ ex natura, perfectione, ac excellentia
æternitatis defumitur, clarè percipiatur, duo
breviser hic præmittenda sunt, ad eius intelli-
gentiam necessaria.

Primum est, æternitatem esse mensuram infi-
nitam simul & indivisibilem; quod patet, tum
ex definitione eius à Boëtio tradita, in qua dici-
tur, quod æternitas est interminabilis vita tota simul
& perfecta possessio. Tum etiam, quia mensura de-
bet esse homogenea, & similis mensurato: unde
cum esse divinum, quod æternitate mensuratur,
sit infinitum, & simplicissimum; & ratione infi-
nitatis omnes creaturarum perfectiones continet,
ratione verò simplicissimæ, præhabeat
illas modo simplicissimo & purissimo, & abs-
que ulla compositione & distinctione, etiam æ-
ternitas erit duratio infinita simul & indivisibi-
lis; & ratione sue infinitatis, omnes duratio-
num inferiorum differentias continebit, nimi-
rum præsens, præteritum, & futurum; ratione
verò indivisibilitatis, continebit illas in unico
nunc indivisibili, & absque ulla divisibilitate
& successione ex parte sui; eo ferè modo quo a-
nima rationalis, quamvis inextensa & indivisi-
bilis, virtualiter tamen coextenditur omnibus
partibus corporis, quamvis divisibilibus & ex-
tensis.

220. Secundum est, quod sicut esse divinum, quam-
vis simplicissimum, equivalet tamen multis per-
fectionibus, quæ sunt dispersæ in rebus creatis,
& potest ab illis diversimodè participari: ita li-
cèt æternitas sit indivisibilis & tota simul, habet
tamen latitudinem quandam virtualem, seu par-
tes virtualiter distinctas, per correspondentiam
& analogiam ad nostrum tempus; ita ut concipia-
mus illam habere unam partem virtualem, cor-
respondentem tempori præterito, alteram cor-
respondentem tempori presenti, & aliam corres-
pondentem tempori futuro; & has diversas par-
tes virtuales, nonnulli Theologi, diversos æterni-
tatis sinus, appellant. His præmissis,

Ratio

221. Ratio fundamentalis nostrae conclusionis, sic breviter proponi potest. Quando aliquid est infinitum intra aliquam lineam, omnes ejus perfectiones in se continet, vel formaliter vel eminenter. v. g. quia scientia in Deo est infinita in ratione scientiae, continet in se omnem rationem scibilem: quia immensitas est infinita in ratione locandi, continet omnes differentias loci, & potest replere omnem locum, & spatium imaginabile, & sic de ceteris: At qui aeternitas est infinita in ratione durationis: Ergo in se continet & complectitur durationes omnes rerum inferiorum: scilicet aevum, quod est duratio Angelorum; & tempus, quod est duratio rerum successivarum, & corruptibilium; omnesque differentias illius: scilicet praesens, praeteritum, & futurum; & omnia quae in illis existunt. Sicut caelum ambit totum mundum, Gallia totam Aquitaniam, Aquitania Burdigalam, & Burdigala omnes domos, vicos, plateas, & Ecclesias, quae sunt in illa. Et sicut corpus infinitum (si daretur) omnes differentias, ac dimensiones aliorum corporum in se contineret. Aliunde vero, quia aeternitas, non solum est infinita, sed etiam tota simul ac indivisibilis (utpote mensura esse divini, quod non solum est infinitum, sed etiam indivisibile & simplicissimum) debet modo indivisibili, & simplicissimo, & sine ulla successione & divisibilitate, ratione unius nunc & instanti indivisibilis, res temporales & successivas, quae in propria mensura & duratione, paulatim ac successivè decurrunt, continere. Unde si illa quae sunt futura in tempore, non essent realiter praesentia in aeternitate, vel ipsa non contineret omnes durationes, quod repugnat ejus infinitati: vel illas non contineret simul, sed paulatim ac successivè; quod opponitur ejus simplicitati & indivisibilitati.

Respondent Adversarii: Ex indivisibilitate & similitudine aeternitatis, solum sequi, quod careat successione & divisibilitate entitativa, & sibi intrinsecè: non autem sibi extrinsecè, desumptà ex rebus creatis inter se succedentibus, & successivè divinae aeternitati coexistentibus. Quod explicat exemplo arboris plantatae ad ripam fluminis, quae non coexistit simul & semel toti aquae fluenti, sed paulatim & successivè; non quidem per sui mutationem, sed per mutationem & fluxum ipsius aquae, quae continuò fluit ac decurrit.

222. Sed haec responsio multipliciter impugnari potest, & ex ejus impugnatione magis constabit vis & efficacia rationis adductae; magisque declarabitur natura & perfectio divinae aeternitatis. In primis ergo contra illam potest sic argui. Corpus infinitum in ratione extensionis, omnibus aliis, quantumcumque distantibus inter se, simul adest: Ergo aeternitas quae est infinita in duratione, omnibus durationibus, quantumcumque inter se distantibus, simul & absque ulla successione, etiam extrinsecè, coexistere debet: At distantia in ratione durationis, attenditur penes praeteritum, praesens, & futurum: Ergo omnibus his simul, & sine successione extrinsecè, coexistit aeternitas.

223. Secundò, Haec inferiora mensurantur ab aeternitate, quatenus continentur in illa: At quidquid continetur in alio, continetur ad modum illius: Ergo cum aeternitas successione intrinsecè careat, quae continentur in illa, licet inter se succedentia sint, indivisibiliter tamen ab illa mensurantur.

Terriò, Ex hoc quòd praeterita, praesentia, &

futura, sibi invicem succedant; malè arguitur, quòd aeternitas non coexistat omnibus simul & sine successione, ab aeterno. Anima enim rationalis, etiam inextensa & indivisibilis, omnibus tamen partibus corporis, quamvis divisibilibus, & inter se distantibus, coexistit. Unde sicut ordo & distinctio partium corporis, non impedit quòd anima rationalis, tota simul illis coexistat, ita nec successio temporis impedit, quin aeternitas, tota simul, & modo indivisibili ex parte sui, rebus temporalibus & successivis, ab aeterno coexistat. Simile exemplum potest adduci de Angelo, qui indivisibili modo coexistit omnibus partibus loci, ut docetur in Tractatu de Angelis. Aliud exemplum afferit D. Thomas, contra Gent. cap. 66. & opusculo 4. capite ultimo, ubi comparat aeternitatem centro: sicut enim centrum, quamvis indivisibile, adest tamen cuique puncto opposito in circumferentia, & omnibus lineis ab eadem circumferentia ad centrum deductis. Ita aeternitas, quamvis indivisibilis, & tota simul, adest omnibus rebus temporalibus, fluentibus, & successivis.

Eadem veritas illustrari potest alio exemplo, quod tradidit S. Doctor hic art. 13. ad 3. Et quaest. 2. de veritate art. 12. ubi docet, quòd ita se habet Deus in ordine ad praeterita & futura, sicut existens in alta specula, ex qua intuetur totam viam, & omnes in ea transeuntes: licet enim unus pergat post alium, & posterior non videt priorem, ille tamen, qui est in specula, omnes simul intuetur, & habet sibi praesentes. Ita similiter Deus habet sibi praesentes in specula suae aeternitatis, res omnes, etiam praeteritas & futuras; licet istae succedant illis, & in propria mensura, & duratione, simul existere nequeant. Simili exemplo utitur Petrus Damianus opusculo trigésimo cap. 7. ubi haec scribit: *Qui in theatro sedet, non simul omnia videt; quia cum intendit unam ante se, non videt post se: qui autem non in theatro, sed super theatrum excelso supereminet, totius undique interiorum theatri ambitum uno comprehendit aspectu. Ita omnipotens Deus, qui omnibus quae voluntur, incomparabiliter supereminet, omnia simul suis subjectis conspectibus praesentialiter videt.*

Denique efficaciter impugnari potest responsio & doctrina Adversariorum, ex ipsa natura, & perfectione aeternitatis, quae non solum est infinita, & immutabilis in ratione durationis, sed etiam in ratione mensurae, & continentia inferiorum durationum; ita quòd infinito & immutabili modo, attingat omnia sua mensurata, & mensuret illa: Ergo neque intrinsecè in ordine ad se, neque extrinsecè, & in ordine ad mensurata, admittit successione, aut coexistentiam successivam. Antecedens, quoad primam partem, a nemine negatur: quoad secundam vero probatur. Aeternitas in ratione mensurae, & per ordinem ad mensurata, se habet ut mensura suprema, & summa uniformitatis: Ergo in ratione mensurae, & per respectum ad mensurata, debet habere summam immutabilitatem. Uniformitas enim tantò est major, quantò magis recedit à mutabilitate, quae fundatur in potentialitate, si quidem motus est actus entis in potentia; unde quantò res minus habet de potentialitate, & consequenter de mutabilitate, tantò majorem habet uniformitatem, & magis est una; & sic quòd est summo modo uniforme in ratione mensurae, est omnino immutabile; subindeque quòd conti-

constituitur in ratione mensuræ per uniformitatem summam, etiam est mensura per summam immutabilitatem. Ex quo etiam probatur consequentia: oportet enim id quod in ratione mensuræ habet omnimodam immutabilitatem, in mensurando, non admittat successionem: ita quod non solum in se, sed etiam in mensurando, exhauriat totum mensuratum unicâ mensuratione: aliâ si modo incipit mensurare, illa mensurabat, & postea desinat mensurare; illa mensuratio importat secum aliquam mutabilitatem, quia non exhaurit totum mensuratum unicâ mensuratione indivisibili, sed conformiter ad existentiam & successionem mensurari, illud mensurat, & cum tale mensuratum, unicâ mensuratione indivisibili non exhauritur, sed successivè transeundo coexistat illi mensuræ, si talis mensura se accommodat in mensurando ipsi mensurato, oportet quod replicando mensurationes, & non per unicam indivisibilem illud adequet; & consequenter debet habere aliquam numerationem, seu mutabilitatem in mensurando.

116 Confirmatur & explicatur amplius, in omnibus mensuris, quæ licet in se sint fixæ, & immobiles, tamen quia non adæquant totum mensuratum unicâ mensuratione, sunt imperfectæ in ratione mensuræ: nam cubitus v.g. vel ulna quæ mensurat pannum, licet in se maneat fixa, tamen quia non adæquat totum pannum, oportet quod per replicationem & numerationem applicetur ei pannus, & sic adæquet totum mensuratum. Ergo similiter si æternitas unicâ mensuratione non adæquet & mensuret omnes differentias temporis, sed incipiat modo mensurare rem, quando existit, & postea desinat mensurare, quando amplius non est, manifestum est, quod illa non est omnimodè uniformis, & immutabilis in ratione mensuræ, & continentia durationum inferiorum.

Ex hoc patet, quantum in hoc hallucinentur Adversarii, docentes quod bene stat æternitatem esse indivisibilem; & tamen coexistere rei successivæ, quando ipsa res incipit esse in se, & non ante: hoc enim solum invenitur in mensuris limitatis & finitis, dicentibus aliquam mutabilitatem in coexistendo & mensurando; & contrarium velle sustinere, est indivisibilitatem, uniformitatem, & infinitatem æternitatis nequaquam intelligere: sicut nec intelligeres infinitatem divinæ immensitatis, si poneres eam non actu replere omnes differentias loci, sed paulatim tantum & successivè.

In hoc itaq; elevatur eminentia æternitatis super omnes mensuras creatas, quod creatæ non possunt unicâ mensuratione, & per modum immutabilis unitatis & possessionis, totam quantitatem sui mensurati exhaurire: sicut ulna non potest mensurare totum pannum, quia habet multas ulnas, nisi replicando, & numerando suam mensurationem, & applicationem; unde quantitas panni non exhauritur unicâ mensuratione, sed pluribus; & sicut etiam arbor ad ripam fluvii plantata, licet sit immobilis localiter, tamen pluribus contrariis, & non unico, totam quantitatem decurrentis aquæ tangit: Si tamen (ut postea dicemus) daretur arbor quæ unico contactu totam quantitatem aquæ tangeret, tunc deberet coexistere toti aquæ, à principio fluvii usque ad finem: æternitas autem, quia non solum est fixa, & immutabilis in se; sed etiam in mensurando, unicâ mensuratione totam quan-

titatem suorum mensuratorum exhaurit, eò quod per modum possessionis perfectæ mensuret, & non per modum numerationis, & replicationis sui ad mensuratum, vel mensurati ad seipsum.

Ex quo potest amplius confirmari conclusio, 227 magisque impugnari responsio Adversariorum. Æternitas enim mensurat res omnes creatas, illas perfectè possidendo; non verò solum eis coexistendo, sicut aliæ mensuræ creatæ. Quare in definitione æternitatis dicitur, quod est *tota simul, & perfectæ possessio*, rei scilicet quam mensurat. Unde quævis tempus & aliæ mensuræ creatæ, expectare debent existentiam rerum, ut illas mensurent; hoc tamen æternitati repugnat, aliâ non esset tota simul & perfectæ possessio rei: ex quacumq; enim parte successio detur, sive ex parte mensurati quod applicatur, sive ex parte mensurantis, cessat simultanea & perfectæ possessio illius. Sicut aliquis dicitur non possidere rem, sive hoc contingat ex parte rei possessæ, quæ ad illum non venit; sive ex parte illius, quia eam non apprehendit. Et sicut constat in civitate ad ripam fluminis posita, illa enim, quamvis sit in se permanens & immota, non simul tamen totam fluvii aquam possidet, sed paulatim & successivè; quia ipsa aqua fluminis paulatim & successivè decurrit. Cum ergo æternitas sit tota simul & perfectæ possessio rei quam mensurat, repugnat illi, al qua successio & divisibilitas, non solum intrinseca & ex parte sui, sed etiam extrinseca, & per comparisonem ad ea quæ mensurat: unde quamvis res temporales sint in se successivæ & fluentes; hoc tamen non impedit, quin æternitas, ratione suæ infinitatis, indivisibilitatis, & immutabilitatis, simul illas contineat & mensuret, ut constat in exemplis supra adductis de anima rationali, de centro &c.

Exemplum autem baculi in medio fluminis 228 defixæ, vel arboris ad ripam ejus plantatæ, quod adducunt Adversarii, non quadrat, nec est aptum ad explicandam naturam æternitatis: quia talis baculus, vel arbor, assimilatur æternitati, solum quantum ad permanentiam & stabilitatem, non verò quantum ad infinitatem & extensionem, sub qua ratione debet potius æternitas comparari ripæ. Unde si per impossibile, ripa cum sua extensione posset habere indivisibilitatem, esset aptissimum exemplum ad declarandam naturam & perfectionem æternitatis: tunc enim illa simul & semel coexistere omnibus superficiebus aquæ fluentis, nec deberet expectare transitum & fluxum aquæ, ut illam possideret, vel mensuraret, sicut arbor ad ripam fluminis posita. Vel potius ad hoc intelligendum, imaginanda est arbor in medio fluminis, quæ tantæ sit magnitudinis & extensionis, ac tota ripa. Sicut enim talis arbor simul & semel & absque ulla successione, coexistere omnibus partibus aquæ fluentis & decurrentis, nec deberet expectare ejus transitum & fluxum, ut illas possideret, vel mensuraret. Ita æternitas, cum sit duratio infinita & indivisibilis, simul & semel, & in unico nunc & instanti indivisibili, ambit & continet omnes durationes creatas, omnesque temporis differentias; nec expectare debet quod res temporales sint actu præsentis & existentes, ut eas mensuret, & illis coexistat. Alioquin nullum esset privilegium æternitatis, supra tempus & ævum, quæ mensurant res æternas & temporales, quando actu existunt, & falsum esset quod de illa ait Divus Bernardus, supra relatus:

Futura non expectat, praterita non recogitat &c. A
 Quartum fundamentum nostrae conclusionis,
 desumptum ex perfectione divinae scientiae, ar-
 ticulo sequenti declarabitur: ostendemus enim
 realem futurorum contingentium in aeternitate
 praesentiam, necessariam esse ut scientia Dei ad
 illa terminata, sit invariabilis, & intuitiva; eã-
 que semper, Dei cognitionem fore mutabilem
 & abstractivam, subindeque imperfectam.

§. V.

Solvuntur argumenta ex autoritate.

229 **C**ontra nostram conclusionem obijciunt B
 Adversarii aliqua testimonia S. Thomae, in
 quibus non aliter videtur ponere praesentiam
 rerum in aeternitate, quam ut cognitae sunt à
 Deo, & prout sunt in ejus praesentia aeterna.
 Dicit enim hic articulo 13. *Omnia quae sunt in
 tempore, sunt Deo ab aeterno praesentia, non solum
 ex ratione, quae habet rationes rerum apud se praesen-
 tes, ut quidam dicunt: sed quia ejus intuitus fer-
 tur ab aeterno super omnia, prout sunt in sua praesen-
 tialitate.* Ubi duplicem ponit praesentiam, u-
 nam in ideis, aliam in scientia visionis: Sed ut-
 traque est intentionalis, ut patet: Ergo S. Tho-
 mas non aliam videtur agnoscere rerum tempo-
 ralium in aeternitate praesentiam, quam obje-
 ctivam & intentionalem.

Præterea, Idem S. Doctor 1. 2. quæst. 91.
 art. 2. ad 1. hæc scribit. *Ea quae in seipsis non
 sunt, apud Deum existunt, in quantum sunt ab ipso
 cognita & praedeterminata.* Et quæst. 1. de verit. art.
 3. ait: *Futura contingunt, antequam sint, praexis-
 tere in futuro, nempe in praesentia divina, & in cau-
 sis creatis.*

Confirmant hæc omnia, testimonio Aegidii
 Romani, Hervæi, aliorumque veterum Tho-
 mistarum, supra citatorum, qui negant præ-
 sentiam realem futurorum contingentium in
 aeternitate, & solum objectivam, & intentiona-
 lem admittunt.

Hæc tamen parùm urgent, tum quia de
 230 mente S. Thomae clarè constat ex dictis §. 2.
 Tum etiam, quia primum testimonium favet
 nostrae sententiæ, quia (ut ibidem observavi-
 mus) S. Doctor eo loco, ex praesentia futuro-
 rum contingentium in aeternitate, infert Deum
 illa intuitive videre: Ergo sentit, quod intuitio
 non est ratio praesentiae, sed potius physica &
 realis illorum in aeternitate praesentia, est ratio
 intuitionis, seu visionis, ut magis constabit ex
 dicendis articulo sequenti.

231 **A**d secundum & tertium dicendum est, S.
 Doctorem in his locis explicare praesentiam ob-
 jectivam & cognitionis, quam futura contin-
 gentia habent ab aeterno in mente divina, live in
 ejus praesentia; non negare tamen praesentiam
 realem & physicam, live praesentiam durationis,
 quam habent in aeternitate, ratione ipsius aeter-
 nitatis; cum sit mensura infinita simul & indivi-
 sibilis, ambit & continet modo quodam indivi-
 sibili & immutabili, durationes omnium rerum
 temporalium, & omnia quae in eis existunt. De
 hac tamen secunda praesentia, in his locis non
 fecit mentionem, sed tantùm de prima, quia
 hæc solum proposito suo conducebat: ibi e-
 nim solum intendebat explicare, quomodo lex
 aeterna sit ab aeterno in Deo; & quomodo futu-
 ra sint in praesentia divina, ut inde impriman-

tur in mente Prophetae eorum revelationes.

Ad confirmationem in primis dico, quod
 cum mens Sancti Thomae adeo manifesta sit,
 magis illi adherendum est, quam aliis Doctori-
 bus. Secundò respondeo Doctores illos solum
 negasse coexistentiam physicam futurorum cum
 Deo in aeternitate, ad aequatè sumpta, & secun-
 dum totam suam existentiam virtualem: non
 autem in aeternitate inadæquatè considerata,
 & secundum aliquam ejus virtualitatem. Vel
 etiam solum negasse praesentiam futurorum in
 aeternitate, per quandam anticipatam productio-
 nem illorum in aeternitate, distinctam ab illa,
 quæ producuntur in tempore. In quo etiam sen-
 su illam negant Discipuli Divi Thomae.

Obijciunt secundò Adversarii plura testimo-
 nia Scripturae, in quibus dicitur res omnes fuisse
 se creatas in tempore, Deum in principio creasse
 cælum & terram, illum fuisse, priusquam mon-
 tes fierent, aut formaretur terra & orbis
 &c.

Verùm hæc omnia frivola sunt, & ne leviter
 quidem attingunt Thomistarum sententiam,
 quæ, ut jam dicebamus, non dicit res tempo-
 rales esse Deo praesentes in aeternitate, per anti-
 cipatam earum productionem in aeternitate, dis-
 tinctam ab illa quæ in tempore producuntur (ut
 imaginantur Adversarii) sed solum per exten-
 sionem virtualem ipsius aeternitatis, ad illam
 differentiam temporis, in qua res fuerunt à Deo,
 in propria mensura, & duratione productæ.
 Quare non negamus illas in tempore inceptas
 sed tantùm volumus talem productionem &
 creationem temporalem, fuisse Deo ab aeterno
 realiter praesentem in sua aeternitate, quatenus
 illa ratione suæ infinitatis ad eam virtualiter se
 extendebat, eamque in sinu suo vastissimo, & in-
 finito continebat.

Obijciunt tertio quædam testimonia Sancto-
 rum Patrum: Dicit enim Augustinus 12. de Ci-
 vit. cap. 25. *Res antequam fierent, non fuerunt: sed
 ante dico, aeternitate, non tempore.* Sentit ergo
 Sanctus Doctor, res antequam essent produ-
 ctæ, non solum non fuisse in priori tempore,
 sed neque in aeternitate. Et in sermone 11. de
 verbis Apostoli ait: *Deus habet electos suos apud
 semetipsum, non in sua natura, sed in praesentia
 sua.* Item Hieronymus libro de summo bono cap.
 8. *Si tempora (inquit) semper essent Deo praesentia,
 non essent tempora, sed aeternitas: quia non muta-
 rentur, sed starent.*

Respondeo quod quando D. Augustinus di-
 cit, *res antequam essent, non fuisse prius aeternitate,*
 intelligendus est, non fuisse prius in aeternitate,
 tanquam in propria & adæquata mensura. Vel
 non fuisse prius in aeternitate, ut virtualiter cor-
 respondente tempori imaginatio, quod illarum
 productionem præcessit: non negat tamen il-
 las fuisse in aeternitate, secundum quod aeterni-
 tas, ratione suæ infinitatis, virtualiter se exten-
 dit ad illam differentiam temporis, in qua fue-
 runt productæ: imò talem praesentiam realem
 & physicam rerum temporalium in aeternitate
 in sensu jam explicato, clarissimè S. Doctor ex-
 pressit locis §. 3. relatis.

Ad secundum testimonium similiter dico, il-
 lum solum intendere, Deum non habere ab æ-
 terno suos electos in sua natura: id est in eorum
 propria duratione & mensura, sed solum in sua
 praesentia, & in mensura superiori suæ aeterni-
 tatis. Vel etiam solum velle, Deum non habere
 ab æ-